

După cum bine știm, la început de an aniversăm nașterea poetului național Mihai Eminescu și, în același timp, Ziua Culturii Naționale. 15 ianuarie devine astfel, de fiecare dată, un moment festiv și un bun prilej de reflecție asupra rolului culturii în societatea noastră.

Ziua Culturii Naționale ne oferă ocazia să cinstim creatorii și să celebrăm cultura în integralitatea expresiilor sale. Bogăția și diversitatea manifestărilor noastre culturale reprezintă o sursă inestimabilă pentru dezvoltarea societății românești, pentru întărirea solidarității și a sentimentului de demnitate națională

Cultura română, exprimată în principal prin limbă și literatură, s-a dezvoltat prin eforturi susținute în toate principatele române de-a lungul timpului. Ne stau mărturie „Catehismul românesc” din 1544, prima carte în limba română, tipărită la Sibiu, tipăriturile diaconului Coresi la Brașov, „Palia de la Orăștie”, un adevărat monument al limbii române, „Letopisețul Țării Moldovei”, una dintre primele scrieri românești laice de mari dimensiuni și Sfânta Scriptură de la București, publicată în 1688 și totodată prima Biblie tradusă în limba română. Un secol mai târziu, Ienăchiță Văcărescu ne-a oferit prima lucrare de gramatică a limbii române, „Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orînduieilor gramaticii rumânești”, și totodată a pus bazele unei adevărate dinastii culturale. Prin legatele sale testamentare, „Creșterea limbei românești / Și-a patriei cinstire”, Ienăchiță Văcărescu ne demonstrează că a gândit înaintea timpului în care a trăit, indicându-ne prin aceste două versuri ceea ce istoria avea să confirme: România modernă poate fi edificată prin cultivarea unei literaturi valoroase. În paralel, în Transilvania, Școala Ardeleană se lupta pentru drepturile românilor și emanciparea națiunii prin cultură, prin dezvoltarea învățământului în limba română și tipărirea de carte românească.

În secolul al - XIX -lea cultura și literatura română au cunoscut o dezvoltare fulminantă, care a atras după sine și primele manifestări majore ale spiritului și identității românești. Apar primele publicații periodice în limba română, dintre care amintesc Curierul Românesc fondat de Ion Heliade-Rădulescu și primele forme de asociere culturală, societățile culturale, cea mai importantă fiind Societatea Literară Română, care avea să devină mai târziu Academia Română. De altfel însăși acest for cultural stă mărturie a rolului central pe care cultura l-a deținut în făurirea Marii Uniri, deoarece la înființarea sa, printre membrii fondatori s-au numărat personalități ale culturii din întreg spațiul locuit de români, obținându-se prin această o primă unire în spirit. De altfel, trebuie să spunem că principalii promotori ai Unirii au fost nu doar oameni politici, ci mai ales oameni de cultură.

Fie că aparțin majorității sau minorităților etnice, culturii academice ori tradiționale, în forme clasice sau dintre cele mai inovative, produse de creatori independenți ori de instituții publice, expresiile diversității noastre culturale sunt o resursă inestimabilă pentru dezvoltarea durabilă a colectivităților.

Într-o lume competitivă și globalizată, atuurile României se leagă tot mai mult de ceea ce poate oferi din punct de vedere al infrastructurii culturale și educaționale. Este evident că, într-o societate în continuă mișcare, legătura dintre oameni și locuri e asigurată din ce în ce mai mult de forța valorilor spirituale comune și a patrimoniului cultural.

Aniversăm astăzi inclusiv nașterea „omului deplin al culturii românești,” așa cum a fost considerat Mihai Eminescu. Manuscrisele sale ne amintesc, mereu, că limba, cultura și patrimoniul național trebuie cinstitute. Totodată, prin semnificație și simbolistică, Ziua Națională de la 1 Decembrie și consacrarea zilei nașterii lui Mihai Eminescu ca zi a Culturii Naționale formează axa identitară a națiunii noastre și poate că nu întâmplător rolul operei lui Mihai Eminescu în desăvârșirea conștiinței de sine a României, se leagă și de înființarea Societății Literare Române, precursora Academiei Române.

Rolul lui Eminescu în gândirea națională este subliniat și de către Angela Botez care ne arată că, pe lângă activitatea sa poetică și publicistică „el este cel care a creat în mare parte limbajul filosofic modern. Început cu Dimitrie Cantemir și Samuel Micu, demersul creator al producerii unui astfel de limbaj atinge la Eminescu un punct de maximă realizare. A fost o fericită întâmplare aceea că limba și spiritul filosofic german s-au potrivit cu structura mentală și emotivitatea lui Eminescu. Procedura prin care Eminescu a adus cele mai profunde realizări ale unui Kant, Schopenhauer, Hegel în gândirea și filosofia românească, a fost în primul rând una lingvistică. Având un deosebit interes pentru domeniul filosofiei despre care spunea că nu poate fi frecventat de oricine, el a avut dorința de a-i apropia limba românească.” Acest aspect, al limbii, trebuie tratat cu deosebită atenție deoarece Eminescu militează pentru o limbă pe înțelesul tuturor, perenă, care să difere de limba persoanelor cu studii înalte din acea vreme, facilitându-se astfel accesul la cultură al maselor: „S-a dezvoltat o literatură în limba țării, care trăia în gura și spiritul poporului. Aiurea limba claselor culte era așa de deosebită de cea grăită de popor, încât literatura familiei clasei de sus era cu totul inaccesibilă claselor de jos. Urmarea naturală a fost lipsa de circulație a caracterului și științei în toate clasele corpului social, care nu sunt deosebite la cel cult și la cel ignorant decât prin grad, nu prin fel, precum și lipsa de circulație și schimbului de impresii prin o limbă și literatură, comună tuturor, singura care face din populație o națiune.” - susține chiar Eminescu, subliniind aspectele de fond și formă ale limbii române din acea epocă. Totodată, arată neajunsurile unei societăți străine de ea însăși, prin politica duplicitară pe care o duce în materie de speculație culturală la nivel de națiune.

Personal consider că orice ar fi făcut, orice ar fi gândit Eminescu despre cultura română, marele său merit este acela de a fi crezut în aceasta. Și nu a crezut-o ca fiind de mâna a doua. A considerat-o contemporană culturii occidentale și capabilă oricând a-i îmbrăca formele, fondul rămânând același în prea-plinul său de potențial creator. A spune că în cultura română totul începe și se termină cu Eminescu este probabil prea mult, dar în mare parte adevărat. În istoria ei, a culturii românești, nu vom întâlni altă personalitate care să o marcheze mai profund. Cum a fost posibil acest fapt? Pentru că atunci când ne apropiem de Mihai Eminescu, avem senzația că de fapt ne apropiem de noi înșine. Cu alte cuvinte, Eminescu a fost într-atât de român încât se identifică cu fiecare din noi în parte. Singura condiție care face această fuziune posibilă, este aceea ca noi, să nu ne dezicem de ceea ce suntem.

Distinși cititori,

Cultura este cea care face o națiune nemuritoare. Ne mândrim cu geniul lui Eminescu, păstrăm și onorăm tradiții și obiceiuri, citim istoria țării noastre și suntem recunoscători înaintașilor noștri care au luptat pentru ca România de astăzi să existe. Dar dincolo de a rememora și respecta trecutul, avem de construit un viitor.

Cu toții ne dorim, cred, să trăim într-o lume mai bună, mai educată, mai corectă și mai decentă. Dar pentru a trăi într-o astfel de lume trebuie s-o creăm zi de zi, împreună și consider că putem face acest lucru prin și cu ajutorul culturii în slujba căreia trebuie să ne punem cu toții.

Prof. Virginel Iordache